

Сащук Ганна Миколаївна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-8827-3569>

e-mail: 9026206@gmail.com

Рихлік Володимир Анатолійович

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

(м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0003-3181-0789>

e-mail: rychlick@ukr.net

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СКЛАДНИК ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Резюме

Розглянуто інформаційний складник «гібридної війни», який застосовує Російська Федерація проти України. Обґрунтовано складові інформаційної війни, суб'єкти та форми ведення гібридної війни. Визначені пріоритети формування ефективної системи забезпечення інформаційної безпеки України. Зазначено, що інформаційна політика повинна сприяти формуванню національного інформаційного простору, інтеграції до світового інформаційного простору та формуванню демократично орієнтованої свідомості. Одним з головних завдань інформаційної політики держави є створення необхідних економічних, правових, соціальних, організаційних механізмів формування, розвитку та ефективного використання національних інформаційних ресурсів в усіх сферах життєдіяльності.

Узагальнюється, що гібридна війна, яку розв'язала Російська Федерація проти України — не лише виклик існуванню незалежної української держави. Небезпека загрожує всій системі міжнародної та європейської безпеки. Це призводить до руйнації існуючої архітектури безпеки, дискредитації таких її основних структур, як НАТО, ЄС, ОБСЄ, статуту ООН та Гельсінського процесу щодо непорушності кордонів та державного суверенітету. Росія, руйнуючи світовий порядок і генеруючи в міжнародному середовищі світовий хаос, претендує на поступове й неухильне відновлення

російської впливовості та значущості на міжнародній арені. І Західний світ поступово починає усвідомлювати загрозу геополітичного реваншу Росії. Україні як загалом всьому демократичному світу слід своєчасно й адекватно давати відсіч агресії ворога.

Ключові слова: гібридна війна, гібридна агресія, інформаційний простір, пропаганда, Російська Федерація

Вступ

Ефективність здійснення комплексної сукупності різних видів діяльності: політико-дипломатичної, економічної, правової, військової, інформаційної, котрі спрямовані на досягнення і підтримку необхідного стану безпеки багато в чому визначається наявністю стійких інформаційних зв'язків, кількістю інформаційних потоків, їх характером, змістом і якістю, тобто інформаційним забезпеченням національної безпеки.

Інформаційне забезпечення—це особливий вид забезпечення, обумовлений специфікою самого продукту забезпечення—інформацією. В сучасних умовах вона пронизує всі сфери життя і діяльності людини і держави, стає безпосереднім виробничим ресурсом, поряд із сировиною й енергією, одним з основних багатств країни, її національним надбанням. Тому, без наявності своєчасної і достовірної інформації практично неможливе функціонування жодного виду забезпечення національної безпеки. Цим і обумовлена особлива роль і специфіка інформаційного складника.

«Загартницька війна Російської Федерації проти України триває з лютого 2014 року: гинуть люди, втрачаються території, виснажуються ресурси. Кремлівській верхівці, вочевидь, забракло честі й мужності визнати факт агресії. Вона боягузливо ховає власні імперські авантюри під маскою гібридності, роблячи ставку на підтримку місцевих колабораціоністів, рейдові удари своїх збройних сил та їх таємну присутність на українських теренах, диверсійно-підривну діяльність, агресивно-брехливу пропаганду» [1, с.517], де образ українця в російському інформаційному просторі формується у вигляді «хохла», «бандерівця», «укрофашиста», коли російські ЗМІ не гребують наскрізь тотальною брехнею, вдаються до класичних методів маніпуляції з масовою свідомістю неабияк актуалізується завдання—дати ефективну та змістовну відповідь на військову та інформаційну агресію проти нашої країни.

Методи дослідження

У статті застосовувався комплекс загальнонаукових та специфічних методів наукового дослідження, які притаманні політичній науці, у дослідження взаємозв'язку і взаємодоповнюваності. Методологічною основою наукового доробку є, зокрема, такі методи дослідження інформаційних процесів як аналітичний, системний, компоративіський та дескриптивний. Так, аналітичний метод дозволив з'ясувати сутність «гібридної війни»,

як повний арсенал різних видів бойових дій (бомбування цивільної інфраструктури, тероризм, безладне, жорстоке, ніким не спровоковане насильство), так і ведення інформаційно-психологічного тиску на громадян як своєї країни так і на громадян країни-окупації із залученням державних і недержавних акторів. Застосування системного методу дало змогу проаналізувати механізм забезпечення інформаційної безпеки України, його ефективність, як певної системи взаємопов'язаних між собою складових, від змістовного наповнення яких — від нормативно-інституційної бази наповнення — до між секторальної взаємодії суб'єктів інформаційної безпеки залежить реалізація без пекового курсу держави в інформаційній сфері. Компаративіський метод дозволив продемонструвати, що російський підхід до інформаційної війни — це глобальна стратегія, яка включає як кіберудари, так і інформаційні операції проти більшості демократичних акторів світу, що російські кампанії інформаційної війни продовжують дискредитацію демократичних інституцій, пропагуючи екстремізм і невдоволення, підтримуючи антидемократичних лідерів, намагаючись похитнути вплив Заходу. Праксеологічний підхід дозволив виявити, що російські інформаційні стратегії, використовуючи широкий набір інструментів дезінформації, «фабрики тролів», тощо, спрямовані на відновлення російського домінування в пострадянській/імперській сфері впливу; зменшення впливу західних демократичних цінностей, інститутів та систем з метою створення поліцентричної моделі світу; розширення політичної, економічної та військової гегемонії Росії в усьому світі.

Результати дослідження

Росія застосувала проти України концепцію так званої «гібридної» за змістом війни, тобто поєднання інформаційно-психологічного впливу «із засобами й елементами різних форм воєнно-політичного конфлікту: торговельної, партизанської, диверсійної, громадянської війни, воєнної окупації, тероризму із залученням державних і недержавних акторів. Таке поєднання різних елементів і форм ведення війни, — на думку Г. Перепелиці отримало назву «гібридна війна» [2, с. 52]. Один з авторів концепції гібридних воєн Ф. Хоффман характеризує їх як «повний арсенал різних видів бойових дій, включаючи конвенціональні можливості, іррегулярну тактику і формування; терористичні акти, безладне насильство і кримінальна влада» [3, р. 17].

Гібридні війни можуть вестися як державою так і недержавними акторами. Тобто, держава, яка розв'язує таку змішану війну, укладає угоду з недержавними виконавцями — бойовиками, терористами, сепаратистами, найманцями, іншими організаціями й групами місцевого населення, зв'язок з якими формально заперечується. Саме на них покладаються функції, які для самої держави є неприпустимими з огляду на зобов'язання

дотримання положень Женевської та Гаазької конвенцій про закони ведення сухопутної війни, а також домовленостей з іншими країнами. Отже, всю «брудну роботу» можна перекласти на плечі

Так формується враження на «розмивання» обрисів військового конфлікту та залучення до нього невійськових засобів, які в звичному стані не мають прямого відношення до класичного військового протистояння [4].

Нерідко «гібридну війну» йменують «гібридною агресією». Так, під терміном «гібридна агресія» український дослідник Є. Магда пропонує розуміти комплекс різноманітних методів впливу на противника, регульованої величини і комбінованого характеру, в яких власне військовий компонент не є панівним. Гібридна загроза передбачає використання противником різних комбінацій: 1) політичних, військових, економічних, соціальних, інформаційних засобів [5, с. 262–263]. Подібної термінології дотримуються Т. Польовий та Х. Юськів. «Російська «гібридна агресія» проти України, яка розпочалася в лютому 2014 року з анексією Криму і досі триває на Донбасі, продемонструвала широкий спектр методів та інструментів впливу. Впродовж останніх років опубліковано низку досліджень, як українськими, так і іноземними авторами, якими розглядаються цілі, механізми, засоби впливу РФ в Україні та Європі. Росія використовує інформаційну сферу як невід'ємний інструмент «гібридної агресії» проти України» [6, с. 86 Польовий].

«Безперечно, сучасну українсько-російську війну слід вважати гібридною, хоча кількість людських жертв та матеріальні втрати від такого визнання не поменшають. Така війна продукує відповідних собі «воїнів». Ідеться про «бійців невидимих фронтів», які «великодержавна» Москва намагається відкрити в українському тилу, прагнучи завдати поразки своєму головному опоненту на пострадянському просторі руками зрадників, оскільки її власні руки виявилися непридатними ні до плугу, ні до меча, ні до пера. Серед зазначених «бійців» і крикливці-політикани («голоси апокаліпсису»), які накликають на свою Батьківщину різноманітні біди, аби лиш здобути ще більше влади чи хоча б опинитися в центрі уваги; і просто найманці, які за гроші ворога готові виконувати найбруднішу роботу; і «корисні ідіоти», які щиро вірять найпримітивнішій ворожій пропаганді, поширюючи її найбезглуздіші положення; і різноманітні політичні авантюристи й аферисти, які намагаються зробити кар'єру, користуючись труднощами війни та спекулюючи на соціально-економічних негараздах.

Таким чином, пропагандистські й фінансові впливання неоімперського Кремля сформували в Україні соціальну базу для ведення гібридної війни, яка komponується глибоко ущербними, передусім у моральному сенсі, людьми. Виношуючи щодо України загарбницькі й руйнівні плани, Російська Федерація для їх реалізації обрала найгірших представників

українського суспільства — патологічних зрадників, користолюбців, проїдисвітів і хабарників та решту мешканців морально-політичного «дна». Мабуть, що з кращими представниками України контакти налагоджуватиме вже нова Росія — справді демократична, справді вільна, справді федеративна, яка неминуче постане після «перебудови» нинішньої Російської Федерації.

Розмаїття кремлівських «воїнів-гібридів» в Україні не стільки вражає, скільки примушує замислитися над відтінками цинічності, ницості, користолюбства. Існує ще одна категорія цих промосковських ідеологічних войовників, що парно корелюється з категорією «корисних ідіотів» і може бути визначена як «корисливі прожектери». Ідеться про «чорних ідеологів», які чимось подібні до «чорних археологів». Вони обкрадають скарбницю вітчизняної історії — національний історичний досвід, підмінюючи справжні цінності фальшивими й ворожими та перетворюючи цей досвід на предмет цинічного торгу з ворогом. Зокрема, вже сьогодні зрозуміло, що ідея «народних республік», на які кремлівські «гібридні полководці» планували поділити Україну, має українське походження й підкинута московським господарям їх місцевою ідеологічною прислугою, яка більш-менш знайома з досвідом українського державотворення початку минулого століття» [1, с. 517–518].

Якщо «першочерговим завданням російської гібридної війни була атака на Україну, то сьогодні її інформаційний складник, — на думку О. Власюка, — спрямований на Європу. При цьому Європейському політикуму нав'язується російське бачення війни в Україні. Остання подається як «фейлед стей», тобто держава, що не відбулася. Європейському експертному середовищу та масовій свідомості нав'язується думка, що Україна — це суто олігархічне утворення, вона знищує власних громадян і ніколи державою не була» [7, с. 21]. Про масштаби інформаційної війни, розгорнутої Росією проти України, досить влучно сказав Головнокомандувач об'єднаних Збройних сил НАТО в Європі Ф. Брідлав: «Це найбільш дивовижний інформаційний блицкрит, який ми коли-небудь бачили в історії інформаційної війни» [8].

На думку О. Власюка, сьогодні можна побачити щонайменше дві домінуючі лінії, за якими інформаційно «б'є» Росія по країнах ЄС у контексті української кризи.

Перша мета — спробувати досягти взаєморозуміння із Заходом, передусім «економізуювши» українсько-російську війну. Тобто довести Заходу, що йому немає сенсу втягуватись у зтяжке протистояння з Росією, оскільки це б'є по кишнях простих європейців. Головне завдання тут — вивести проблему з простору регіональної та глобальної безпеки на рівень звичайного «калькулятора». І слід зазначити, що стратегія звернення до «шлунка» може бути досить ефективною.

Друга мета — розбити євроатлантичну єдність, посилюючи існуючі суперечності між Європою та США. Ведеться спрямована пропаганда ідеї того, що США намагаються руками та коштами європейців вести війну (передусім — економічну) з Москвою, що шкодить інтересам європейських столиць. Ця стратегія також достатньо успішна, а до влади у значній кількості країн ідуть політики, які відстоюють вкрай проросійські позиції. Сьогодні це вже Греція. На черзі — Франція. І щодо останньої йдеться не лише про націоналістів Марі ле Пенн, а й про політичну силу Ніколя Саркозі. Потужними є позиції Росії і в деяких східноєвропейських державах.

Більш-менш чітко проблему деструктивних російських впливів розуміє керівництво НАТО. Для протидії цим впливам кроком у правильному напрямі стало створення у 2014 р. Центру передового досвіду НАТО зі стратегічних комунікацій, пріоритетом якого є вивчення питань «гібридних воєн», російських інформаційних кампаній та деструктивних пропагандистських зусиль Кремля. За результатами вересневого (2014 р.) саміту НАТО у Ньюпорті, питання стратегічних комунікацій вийшло на рівень фінальних рішень. Більше того, пункт 13-й підсумовуючої заяви саміту НАТО чітко встановлює взаємозв'язок між «гібридними війнами» та «стратегічними комунікаціями».

На жаль, ЄС усе ще далекий від такого чіткого організаційного самовизначення в плані протистояння пропагандистським зусиллям Кремля й не до кінця розуміє, що російська пропагандистська машина — це не зовсім «засоби масового інформування» у їх традиційному розумінні. Перефразовуючи загальновідоме визначення війни, дане прусським генералом Карлом фон Клаузевіцем, як «продовження політики іншими засобами», стосовно російських ЗМІ можна сказати, що вони є засобами продовження агресивної політики Кремля, які, як уже зазначено вище, майже повністю втратили зв'язок із класичним розумінням медіа як інформаційних «посередників», притаманних демократичному світу.

Саме з огляду на геополітичні претензії Кремля зростає з року в рік фінансування міжнародних студій російських провідних телеканалів, а створений наприкінці 2005 р. канал зовнішньополітичного мовлення «Раша Тудей» (Russia Today, RT) вже має бюджет у сотні мільйонів доларів. Фактично Росія відновила для власних ЗМІ класичну радянську модель преси, коли в «ізнестях» не було «правди», а в «правді» «ізнестій». Просто місце «Правди» та «Ізнестій» посіли інші, електронні видання.

Йдучи в ногу з технологічним прогресом, Росія активізувала свою діяльність в Інтернеті, і особливо — в соцмережах. Причому не лише у мережах власне російського походження («Однокласники. РУ»; «В контакте»), а й у російськомовних та іншомовних сегментах мереж типу «Фейсбук» і «Твіттер». У зв'язку з цим деякі британські видання прямо попереджають своїх читачів щодо навали російських коментаторів на сайтах електронних

версій їх видань і що проти публікацій, у яких засуджується агресивна політика Росії, ведеться жорстка ропагандистська війна. Про російську мережеву агресію неодноразово попереджають і керівники Служби безпеки України та інших українських силових структур. У надзвичайно стислі терміни Росією були створені сотні штучних акаунтів фальшивих користувачів з метою ведення інформаційної війни в соцмережах. Проти таких «кремлеботів» досить успішно воюють нещодавно створені «інформаційні війська» України (ініціатива Міністерства інформаційної політики), але слід відверто визнати, що ініціатива поки що не на боці України. А ініціатива на війні — це добра половина успіху.

Протистояти агресивній інформаційній політиці Росії важко хоча б тому, що Росія вкладає колосальні кошти в цю діяльність, які за загальними обсягами перевищують кошти, які витрачають на подібну діяльність будь-які інші країни на європейському континенті. Перевагою Росії є цілісність інформаційних заходів та кампаній, чому не в останню чергу сприяє тотальна підконтрольність російських ЗМІ Кремлю. Звідси й можливість запускати меседжі та проводити спеціальні інформаційні операції за всіма «азимутами» водночас. Україна та інші демократичні європейські держави не можуть дозволити собі реагувати на російську інформаційну агресію у тому ж таки російському стилі, щоб не перетворитись на таких самих, як Росія, авторитарних «драконів».

Однак усе зазначене не означає, що Україна і демократична Європа не знайдуть уже в найближчій перспективі асиметричної демократичної відповіді на загрози й виклики агресивної кремлівської пропаганди. Особливо у тому випадку, якщо країни ЄС усвідомлять, що протидія кремлівській інформаційній агресії є для них таким самим невідкладним пріоритетом, як і для України. Європейським партнерам варто зрозуміти при цьому цінність України як партнера, адже Україна впродовж тривалого ідеологічного протистояння російській агресії напрацювала певний інформаційний імунітет, має очевидні сильні внутрішні запобіжники, які сформувались або ситуативно, або вимушено впродовж останнього року активної боротьби за незалежність та територіальну цілісність» [9].

Інформаційний фронт гібридної війни розгортається, як справедливо зауважує В. Горбулін, одразу на декількох напрямках. Передусім: (1) серед населення в зоні конфлікту, (2) серед населення країни, проти якої здійснюється агресія, однак територія якої не охоплена конфліктом, (3) серед громадян країни агресора, тобто проти своїх громадян формуючи там модель поведінки, яка багато в чому підкоряється месиджам федеральної преси і (4) серед міжнародного співтовариства, створюючи «фонди», «культурні товариства», «аналітичні центри», використовуючи «експертів» проросійської спрямованості в Європі, а також діяльність каналу RT тощо [10, с. 9].

Інформаційний складник дійсно став наскрізною темою гібридної війни. І в українському випадку ми маємо справу не просто із ворожою пропагандою, а з тим, що фахівці називають «війну смислів/снів», для ретрансляції яких задіяна вся множина каналів донесення інформації. Основними структурними елементами у цій війні стають симулякри, тобто образи неіснуючого в реальності, наприклад: «фашисти в Києві», «звірства каральних батальйонів», «розп'яті хлопчики», «використання Україною заборонених озброєнь» тощо. Мета експлуатації таких симулякрів — замінити об'єктивні уявлення громадян про характер конфлікту тими «інформаційними фантомами», які вигідні агресору.

Звідси випливають пріоритети формування ефективної системи національної безпеки, і перш за все про формування світогляду українських громадян, що можна досягти лише завдяки системній і цілеспрямованій гуманітарній політиці держави і її спецслужб. Так, зокрема в «Стратегії національної безпеки України», затвердженій Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015 зазначено, що пріоритетами забезпечення інформаційної безпеки є: — забезпечення наступальності заходів політики інформаційної безпеки на основі асиметричних дій проти всіх форм і проявів інформаційної агресії; — створення інтегрованої системи оцінки інформаційних загроз та оперативного реагування на них; — протидія інформаційним операціям проти України, маніпуляціям суспільною свідомістю і поширенню спотвореної інформації, захист національних цінностей та зміцнення єдності українського суспільства; — розробка і реалізація скоординованої інформаційної політики органів державної влади; — виявлення суб'єктів українського інформаційного простору, що створені та/або використовуються Росією для ведення інформаційної війни проти України, та унеможливлення їхньої підривної діяльності; — створення і розвиток інститутів, що відповідають за інформаційно-психологічну безпеку, з урахуванням практики держав — членів НАТО; — удосконалення професійної підготовки у сфері інформаційної безпеки, упровадження загальнонаціональних освітніх програм з медіакультури із залученням громадянського суспільства та бізнесу [11].

Безперечно, завдання архісучасне, акценти розставлено вірно, справа — за втіленням в реальну практику. З тих пір минуло шість років, однак ситуація докорінно не змінилася. І в «Стратегії національної безпеки України», вже затвердженій Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392 в п. 20 акцентується: «Деструктивна пропаганда як ззовні, так і всередині України, використовуючи суспільні протиріччя, розпалює ворожнечу, провокує конфлікти, підриває суспільну єдність. Відсутність цілісної інформаційної політики держави, слабкість системи стратегічних комунікацій ускладнюють нейтралізацію цієї загрози» [12]. Однак, практична діяльність органів державної влади і управління не призводить

до суттєвого зниження рівня інформаційної безпеки суспільства. Ведення проти України інформаційної війни Російською Федерацією показало неефективність та недосконалість організаційно-правового механізму державної політики безпеки [13, с. 16]. Отже, реформування потребують як самі інституції, так і нормативно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки.

Висновки

Проведене дослідження дає підстави говорити про активну російську пропагандистську діяльність в інформаційному просторі України і світу. Дії Росії стосовно України мають ознаки «гібридної війни», а саме: намагання нав'язати своє бачення політичних та історичних процесів, встановлення фактичного контролю над українським інформаційним простором, здійснення впливу на суспільну свідомість шляхом просування проросійських наративів, маргіналізація проявів української національної ідентичності, створення мережі проросійських структур, партій, громадських об'єднань, церкви, які через агентів впливу здійснюють пропагандистську діяльність на території України. І як показали події 2014 року і пізніше в Україні, такі організації, потенційно, можуть виступати інструментом дестабілізації суспільно-політичної ситуації всередині держави.

Ефективність діяльності органів забезпечення інформаційної безпеки можна підвищити за рахунок інформаційно-аналітичної підтримки прийняття рішень, створення відповідних баз даних, використання математичних моделей для аналізу стану соціально-економічного розвитку територій та галузей. Їх оперативність же можна досягнути впровадженням системи збору інформації від усіх державних і недержавних органів за певним регламентом, впровадженням системи електронного документообігу та електронного цифрового підпису. Це, в свою чергу, зменшить дистанцію між органами державними влади та громадянським суспільством та залучить кожного громадянина у сферу забезпечення інформаційної безпеки та виробить імунітет проти негативного інформаційного впливу противника.

З боку держави необхідно постійно здійснювати співставлення загроз та небезпек із наявними ресурсами щодо управління ними. Потрібна всебічна деталізація прав, обов'язків, повноважень і відповідальності всіх складових системи управління національною безпекою. Досвід таких країн як Велика Британія та ФРН свідчить, що сучасний «сектор безпеки» має орієнтуватися на відповідність викликам майбутніх загроз безпеки замість того, щоб сліпо дотримуватися традицій. Він має бути «вбудованим» в демократичне суспільство, яке слугує своєрідним «гарантом», тобто забезпечує як внутрішню інформаційну безпеку так і зовнішню.

Забезпечення цілісності, достовірності та швидкого реагування на виклики є важливим аспектом функціонування держави. Саме забезпечення сталості розвитку всіх систем і є одним із завдань інформаційної політики держави, яка, в умовах ведення гібридної війни, потребує масштабного реформування. Перед усім це пов'язано з неповноцінністю, нерівномірним та неефективним регулюванням та відсутністю участі громадян у процесах забезпечення та реалізації інформаційної безпеки суспільства. Важливим чинником також є саме слабка нормативно-правова та інституціональна база забезпечення інформаційної безпеки суспільства та держави. Від цього залежить доля майбутнього України.

Список посилань

1. Власюк О.В. Гібридна війна та її «гібридні бійці» в Україні: морально-політичний аспект

Замість висновків / Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. праці. Київ: НІСД, 2016. 528 с.

2. Перепелиця Г. Криза європейської безпеки в умовах російської гібридної війни. Регіональна стабільність на кордонах України та ЄС: сучасні виклики та інструменти забезпечення. Київ: НІСД, 2016. С. 48–59.

3. Hoffman Frank G. Threats and Strategis Thinking. Infinity Journal. 2011. № 4. Р. 17.

4. Гибридная война Путина [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://kne/com.ua/9-glavayi-razdel/1235-gibridnaya-vojna-putina.html>.

5. Магда Є. Гібридна агресія Росії: Уроки для Європи. Київ: КАЛАМАР, 2017. 268 с.

6. Польовий Т.Є., Юськів Х. В. Російська пропаганда як інструмент «гібридної агресії». Кейс білорусі. «Політичне життя». №3, 2021. С. 86–95.

7. Власюк О. Гуманітарні, інформаційні та економічні наслідки війни на Сході України для європейського безпекового простору. Регіональна стабільність на кордонах України та ЄС: сучасні виклики та інструменти забезпечення. Київ: НІСД, 2016. С. 19–26.

8. SACEUR: Allies must prepare for Russia hybrid war [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.stripes.com/news/saceur-flies-must-prepare-for-russia-war-1.301464>.

9. Власюк О.С. Україна і Європа – природні союзники у протидії російській інформаційній агресії. Укрінформ. Блоги. 2015. 28 липня [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://blogs.ukrinform.gov.ua/blog/oleksandr-vlasyuk/ukrayina-i-yevropa-pryrodni-soyuznyky-u-protydiyi-rosiyskiy-informaciyiny-agresiyi>

10. Горбулін В. «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу. Стратегічні пріоритети. 2014. № 4 (33). С. 5–12.
11. zakon3.rada.gov.ua/lavs/show/287/2015.
12. <https://fiu.gov.ua/pages/zakonodavstvo/392/2020/>
13. Запорожець С.А. Стан забезпечення інформаційної безпеки України у воєнній сфері в умовах гібридної війни. Політологічний вісник. Збірник наукових праць / голов. ред. В. Ф. Цвих; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2019. Вип. 83. С. 16–25.

References

1. Vlasyuk, O.V. (2016). Hybrid war and its «hybrid fighters» in Ukraine: moral and political aspect
Instead of conclusions / Vlasyuk O.S. National security of Ukraine: evolution of domestic
policy problems: Elected Works. Kyiv: NISD, 528 p. (in Ukrainian).
2. Perepelitsa, H. (2016). The crisis of European security in the conditions of the Russian hybrid war. Regional stability on the borders of Ukraine and the EU: modern challenges and support
tools. Kyiv: NISD, p. 48–59 (in Ukrainian).
3. Hoffman, Frank G. (2011). Threats and Strategis Thinking. Infinity Journal, 4, p. 17.
4. Putin's hybrid war [Electronic resource]. Access mode:[http://kne/com.ua/9-glavayi-razdel/1235-gibridnaya-vojna-putina.html](http://kne.com.ua/9-glavayi-razdel/1235-gibridnaya-vojna-putina.html).
5. Magda, E. (2017). Russia's Hybrid Aggression: Lessons for Europe. Kyiv: KALAMAR, 2017, 268 p. (in Ukrainian).
6. Polevy, T.E. & Yuskiv, H.V. (2021). Russian propaganda as a tool of «hybrid aggression». Case of Belarusians. Political life, 3, p. 86–95 (in Ukrainian).
7. Vlasyuk, O. (2016). Humanitarian, information and economic consequences of the war in the East of Ukraine for the European security space. Regional stability on the borders of Ukraine and
the EU: modern challenges and support tools. Kyiv: NISD, p. 19–26 (in Ukrainian).
8. SACEUR: Allies must prepare for Russia hybrid war [Electronic resource]. Access mode:
[http // www. stripes. com/news/saceur-fllies-must-prepare-for-russia-war-1.301464](http://www.stripes.com/news/saceur-fllies-must-prepare-for-russia-war-1.301464).
9. Vlasyuk O.S. (2015). Ukraine and Europe are natural allies in countering Russian informational
aggression. Ukrinform. Blogs. July 28 [Electronic resource]. Access mode:

<http://blogs.ukrinform.gov.ua/blog/oleksandr-vlasyuk/ukrayina-i-yevropa-pryrodni-soyuznykyu-protydyi-rosiyskiy-informaciyiny-agresiyi> (in Ukrainian).

10. Horbulin, V. (2014). «Hybrid war» as a key tool of the Russian geostrategy of revenge. *Strategic Priorities*, 4 (33), p. 5–12 (in Ukrainian).

11. [Zakon3.rada.gov.ua/lavs/show/287/2015](http://zakon3.rada.gov.ua/lavs/show/287/2015).

12. <https://fiu.gov.ua/pages/zakonodavstvo/392/2020/>

13. Zaporozhets, S.A. (2019). The state of ensuring Ukraine's information security in the military sphere in the conditions of a hybrid war. *Political science bulletin. College of Sciences works*, Issue 83, p. 16–25 (in Ukrainian).

Hanna Sashchyk

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0002-8827-3569>

e-mail: 9026206@gmail.com

Volodymyr Rykhlik

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0003-3181-0789>

e-mail: rychlick@ukr.net

INFORMATION COMPONENT OF RUSSIA'S HYBRID WAR AGAINST UKRAINE

Abstract

The informational component of the “hybrid war” used by the Russian Federation against Ukraine is considered. The components of information warfare, subjects and forms of hybrid warfare are substantiated. Priorities for the formation of an effective system for ensuring information security of Ukraine have been determined. It is noted that the information policy should contribute to the formation of the national information space, integration into the world information space and the formation of a democratically oriented consciousness. One of the main tasks of the information policy of the state is the creation of the necessary economic, legal, social, organizational mechanisms for the formation, development and effective use of national information resources in all spheres of life.

It is summarized that the hybrid war unleashed by the Russian Federation against Ukraine is not only a challenge to the existence of an independent Ukrainian state. Danger threatens the entire system of international and European security. This leads to the destruction of the existing security architecture, the discrediting of its main structures, such as NATO, the EU, the OSCE, the UN Charter and the Helsinki Process regarding the inviolability of borders and state sovereignty. Russia, destroying the world order and generating global chaos in the international environment, claims a gradual and steady restoration of Russian influence and significance on the international arena. And the Western

world is gradually beginning to realize the threat of Russia's geopolitical revenge. Ukraine, as well as the entire democratic world, should respond to the enemy's aggression in a timely and adequate manner.

Keywords: hybrid war, hybrid aggression, information space, propaganda, Russian Federation

Стаття надійшла до редакції 07.09.22

©Сащук Г.М., Рихлік В.А., 2022